

Απάντηση σε ερώτηση Monthly Review: «Πολλοί αναλυτές – κυρίως στις αναπτυγμένες – θεωρούν ότι αξίες όπως η δημοκρατία, η ισότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν γίνει πλέον παγκόσμιες. Πιστεύετε ότι υπάρχουν ιδιαίτερες ελληνικές αξίες και πως επηρεάζουν το παρόν και το μέλλον της ταυτότητας των Ελλήνων»

Η αναφορά «στο παρόν και το μέλλον της ταυτότητας των Ελλήνων» με κάνει να αισθάνομαι αμήχανος. Ομολογώ ότι δεν μπορώ να διακρίνω εύκολα «ιδιαιτερές ελληνικές αξίες», διακριτές από αυτές των άλλων λαών, που θα μπορούσαν να καθορίσουν «ιδιαιτέρως» το μέλλον της χώρας μας. Η γνώμη μου είναι ότι αντί να αναλωνόμαστε στον εθνικισμό μιας ιδεατής ταυτότητας που θα μπορούσε δήθεν να «συμπληρώσει» τις αξίες της ισότητας και της δημοκρατίας, θα ήταν καλύτερο να προστατεύσουμε και τις δύο αυτές κοινωνικές αξίες που βάζονται (και) στην Ελλάδα από τον καπιταλιστικό ανορθολογισμό και το διανοητικό αναλφαβητισμό. Να μιλήσουμε ως διανοούμενοι για τα κοινωνικά δικαιώματα των λαών και των φτωχών ανθρώπων όλου του κόσμου, να ανακαλύψουμε το νέο διεθνισμό και να φτιάξουμε μια νέα κοινωνική αλληλεγγύη. Δεν είναι οι ιδέες αυτές καινούργιες. Είναι πολύ παλιές, αλλά τόσο επίκαιρες σήμερα και τόσο ριζοσπαστικές σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον όξυνσης των ταξικών και εθνικών ανισοτήτων.

Η γνώμη μου είναι ότι η (αναγκαία) αντικαπιταλιστική κοινωνική συσπείρωση στις σημερινές συνθήκες δεν μπορεί παρά να πηγαίνει χέρι-χέρι με το μέτωπο στον εθνικισμό, τον εθνοκεντρισμό και την ιδέα μιας «ανώτερης» ή «καλύτερης» εθνικής ταυτότητας. Ο σημερινός διεθνισμός που γεννιέται μέσα από τα νέα κοινωνικά κινήματα της «αντιπαγκοσμιοποίησης» δεν είναι ένας απολίτικος κοσμοπολιτισμός. Σέβεται τις εθνικές καταβολές, τις παραδόσεις, τις πολιτικές ιδιαιτερότητες. Αλλά δεν τις χρησιμοποιεί ως διακριτές εκφράσεις «απέναντι στους άλλους» φτωχούς και καταπιεσμένους. Ο πολιτικός λόγος της «εθνικής ταυτότητας» που ισχυροποιήθηκε τα τελευταία χρόνια στηρίχτηκε ιδεολογικά στο θρησκευτικό ανορθολογισμό και το ρατσισμό, στόχευσε όμως πολιτικά - και εν πολλοίς πετυχημένα - στην αναδιάρθρωση των σχέσεων εξουσίας υπέρ του κεφαλαίου και σε βάρος των κοινωνικών δικαιωμάτων. Έχει έρθει όμως η ώρα για μια αλλαγή της φοράς των πραγμάτων.